Contributed by M. Lievens
donderdag, 25 september 2008 - Last Updated woensdag, 29 oktober 2008

Historische keerpunten voorspellen is gevaarlijk, en dat zullen we hier dus ook niet doen. We kunnen er echter niet naast kijken: het neoliberalisme heeft zich de laatste tijd serieus in nesten gewerkt. En dat op verschillende niveaus: door de institutionele crisis in België is de neoliberale politiek sinds anderhalf jaar de facto geblokkeerd; in Europa zitten ze nog de wonden te likken van het Ierse ‘neen’; op wereldschaal zitten de besprekingen over de liberalisering van de wereldhandel serieus in het slop; en last but not least woedt in Wall Street en wijde omstreken een crisis om u tegen te zeggen. Merk op dat van dit lijstje, met uitzondering van het kelderen van de Europese grondwet-bis, alle crises het gevolg zijn van interne tegenstellingen van het neoliberalisme, en minder van het verzet ertegen. Tijd om daarin verandering te brengen.

Of de recente breuk in het kartel CD&V-NVA er veel aan zal veranderen zal de toekomst moeten uitwijzen, maar dat het neoliberalisme zichzelf het afgelopen jaar in België geblokkeerd heeft, is duidelijk. Het wordt wel eens beweerd ter radicale linkerzijde : de Vlaamse rechterzijde koos de communautaire kaart om in Vlaanderen een harder neoliberaal beleid te kunnen voeren dan op Belgisch niveau mogelijk is. Daar is iets van aan, hoewel de zaak daartoe zeker niet gereduceerd kan worden. Of Franstalig België dan zoveel ‘linkser’ zou zijn, zoals in die bewering gesuggereerd wordt, daar kunnen al meer vraagtekens bij geplaatst worden. Er zijn niet alleen de erg neoliberale Marshallplannen voor Wallonië, met vuur en vlam verdedigd door de PS. Als het neoliberalisme de afgelopen twee jaar één serieuze overwinning heeft behaald, dan kan die op rekening worden geschreven van... een Franstalige. Met de notionele intrestaftrek deed Didier Reynders de bedrijven, en dan vooral de banken, een cadeau zoals ze er de voorbije jaren nog niet veel hebben gekregen.

Boomerang

In elk geval komt hun gok de Vlaamse rechtse partijen (CD&V op kop) nu als een boomerang in het gezicht terug: de staatshervorming is geblokkeerd, en daarmee is de hele regering geblokkeerd, de sociaal-economische politiek incluis. Ondertussen weerklinken steeds luider wanhoopskreten over de zogezegd aanstormende vergrijzing, en de gemiste kansen om hiervoor geld aan de kant te leggen. Na anderhalf jaar gebakkelei tikt het begrotingstekort aan. Om de doelstelling van een overschot van 0,3 % van het BNP te halen in 2009 (een cijfer dat naar voor wordt geschoven in het licht van de ‘vergrijzing’), moet 5 miljard euro gevonden worden. Zoals Jef Van Vuchelen, VUB-econoom, op 17 september in Knack vertelt: “je kunt die 5 miljard euro nooit vinden zonder aan de sociale zekerheid te raken. Onmogelijk”.

Nu Vlaams minister-president Peeters het heft in handen heeft genomen, zou dat Leterme de handen in theorie vrij moeten geven om schoon schip te maken, met een federale regering die zich concentreert op sociaal-economische materies. Zou de regering-Leterme even grote moeilijkheden hebben om het eens te raken over een serieus besparingsplan als over Brussel-Halle-Vilvoorde? Het zou wel eens kunnen dat de grootste tegenstellingen niet binnen de regering zullen vallen deze keer, maar daarbuiten gevonden zullen moeten worden. In een context van koopkrachtcrisis, toplonen van managers en hoge winsten voor een hele reeks bedrijven nieuwe inleveringen eisen van de werkende mensen: zo hard kan de arbeidersbeweging zich toch niet laten rollen. Die maakt

zich op voor de nakende loononderhandelingen, die niet van een leien dakje zullen verlopen, zo staat het in de sterren geschreven. Het ABVV zette alvast de toon met de aankondiging van acties. Eindelijk! De soep dreigt echter niet zo heet gegeten te zullen worden als ze wordt opgediend. Niet enkel staan mensen binnen het ACV en ACLVB serieus op de remmen, ook binnen het ABVV zijn er die de acties niet zien zitten. Herwig Jorissen van de metaalbond vond de acties alvast geen goed idee. Is hij vergeten hoe in zijn sector in het begin van dit jaar onder andere in Limburg succesvolle stakingen plaatsvonden die tot reële loonsverhogingen leidden?

In elk geval is het van het allergrootste belang dat het syndicaal protest aan slagkracht wint. De huidige sociale situatie verdient minstens een even grote crisis als de communautaire strubbelingen. De voorbije loononderhandelingen liepen telkens niet van een leien dakje: steevast gingen ze gepaard met betogingen en zelfs stakingen in verschillende sectoren. Twee jaar geleden verwierp de basis van het ABVV het akkoord, en moest de regering het op eigen initiatief opleggen, tegen de socialistische vakbond in. Om een akkoord tussen vakbonden en werkgevers mogelijk te maken, moeten regeringen overigens vaak met geld over de brug komen. Met dat geld kan tegelijk het nettoloon (een klein beetje) verhoogd worden en de totale loonlast voor de werkgevers beperkt worden. Met de huidige begrotingstekorten en de dalende groei (dit jaar 1,6%, volgend jaar 1,2 %) wordt het voor de nauwelijks bestaande regering-Leterme allesbehalve evident om op die manier het sociaal overleg te depanneren. De vakbonden moeten zich dus niet te veel op deze non-regering blind staren. Ze kunnen enkel op hun eigen kracht rekenen om te verhinderen dat de werkende mensen het gelag zullen moeten betalen van de institutionele crisis.

700 miljard dollar

En wie de toestand in België nog niet schandalig genoeg vindt, kan eens over de plas gaan kijken. Daar legde minister van financiën Henry Paulson een ‘reddingsplan’ voor Wall Street op tafel van 700 miljard dollar. Zevenhonderd miljard dollar! Louter om het financiële systeem te redden. Er zijn nochtans andere systemen, die dringender redding behoeven. Om de zaak wat in perspectief te kunnen zetten : volgens Nicholas Stern is wereldwijd 1200 miljard dollar per jaar nodig om de opwarming van het klimaat te beperken tot 2°C, wat een absolute noodzaak is om Armageddonscenario’s te vermijden. Meer dan de helft van dit bedrag gaat nu naar de financiële wereld in de VS. Dat is gewoon crapuleus. De Amerikaanse regering is duidelijk van plan het geld van de belastingbetaler te gebruiken om roekeloze banken uit de wind te zetten. Het hogere belang van het systeem is immers in het geding!

Als dit plan wordt doorgevoerd, zullen de Amerikaanse arbeiders nog jarenlang moeten afdokken. Als één iets duidelijk is, dan dit: hier wordt ter overleving van het kapitalisme een (tijdelijk?) kruis gemaakt over een aantal dogma’s van het neoliberalisme. De staat is terug en mobiliseert al zijn middelen om de rampzalige toestand die het neoliberalisme zichzelf heeft aangedaan, op te kuisen. Protectionisme en herregulering zijn opnieuw aanvaardbare thema’s van debat, zelfs in de Amerikaanse financiële wereld. Herregulering zal het systeem moeten stabiliseren. Van herverdeling geen sprake. Ook hier geldt dat de arbeidersbeweging enkel op zichzelf kan rekenen.

Van boven en van onder

Ze kunnen van boven niet meer in staat zijn hun systeem op orde te houden, maar van onder moeten ze ook wel klaar staan om er iets anders tegenover te stellen. De linkerzijde heeft, zeker in België, nog altijd geen boulevard voor zich. Elders, zoals in Frankrijk met de nieuwe antikapitalistische partij die vanuit de LCR is gelanceerd, zijn er soms meer hoopvolle perspectieven. In elk geval zijn er geen binnenwegen, en moet de linkerzijde gebruik maken van deze (legitimiteits)crisis van het neoliberalisme om bressen te slaan in de pensée unique. Zo is het tijd om komaf te maken met de fabel dat loonsverhoging de concurrentiepositie van bedrijven en de werkgelegenheid aantast. Ze tast enkel de winsten en dividenden aan die aandeelhouders en renteniers in hun zakken steken en die niet opnieuw worden geherinvesteerd in economische activiteit en jobcreatie. Eisen voor echte loonsverhogingen zijn dus volstrekt legitiem! Alle hens aan

dek dus om er een hete herfst van te maken.